

MARGARET
ATWOOD

PENELOPE

DE MYTHE VAN DE VROUW VAN ODYSSEUS

'Margaret Atwoods novelle *Penelope* is een van de hoogtepunten in het genre mythologische hervertellingen: zij laat Penelope treuren om de achteloze moord op haar slavinnen na de terugkeer van haar man — een voorval waaraan Homerus in de *Odyssee* slechts tien verzen wijdt! — *de Volkskrant*

'Het knappe van *Penelope* is dat Atwood erin slaagt haar personage een mens van vlees en bloed te laten worden.' — *NRC Handelsblad*

'Geweldig!' — *The New York Times*

'Zo krachtig als een vervloeking.'
— *Sunday Times*

'Pragmatisch, slim, Penelope is de perfecte Atwood-heldin.' — *Spectator*

EEN MEESLEPENDE HERVERTELLING VAN DE MYTHE VAN ODYSSEUS EN PENELOPE

In de *Odyssee* van Homerus wordt Penelope, de vrouw van Odysseus en nicht van de beeldschone Helena van Troje, vereeuwigd als toegewijde echtgenote.

Wanneer Odysseus na de ontvoering van Helena vertrekt om in de Trojaanse oorlog te strijden, staat Penelope er twintig jaar alleen voor. Het lukt Penelope het koninkrijk Ithaka bijeen te houden, haar eigenzinnige zoon op te voeden en haar vele aanbidders af te wijzen. Wanneer Odysseus — nadat hij vele ontberingen heeft doorstaan, monsters heeft verslagen en met godinnen heeft geslapen — eindelijk terugkeert, vermoordt hij de mannen, en, merkwaardig genoeg, ook de twaalf dienstmaagden van Penelope.

In haar briljante moderne hervertelling van dit mythologische verhaal vraagt Margaret Atwood zich af wat Penelope al die jaren in haar schild voerde en wat leidde tot het ophangen van de dienstmaagden. Haar *Penelope*, waarin zij de vrouwen zelf aan het woord laat, is een verbluffende, scherpzinnige en speelse nieuwe versie van een eeuwenoud verhaal.

www.uitgeverijorlando.nl

Margaret Atwood (Ottawa, 1939) wordt beschouwd als de 'grande dame' van de Canadese literatuur. Met haar talloze romans, gedichten en verhalenbundels heeft ze internationaal een miljoenenpubliek verworven. Zowel haar roman *De blinde huurmoordenaar* als *De testamenten* werd bekroond met de prestigieuze Booker Prize; *Het verhaal van de dienstmaagd*, haar meesterwerk over een afschrikwekkende toekomst, is uitgegroeid tot een moderne klassieker en bewerkt tot de zeer succesvolle tv-serie *The Handmaid's Tale*.

Penelope is uit het Engels vertaald door Tjadine Stheeman.

MARGARET ATWOOD

Penelope

De mythe van de vrouw van Odysseus

Vertaald uit het Engels door
Tjadine Stheeman

uitgeverij
ORLANDO

© 2005 O.W. Toad Ltd.

Oorspronkelijke titel *The Penelopiad*

Published by arrangement with Canongate Books Ltd,

14 High Street, Edinburgh EH1 1TE

© 2005 / 2023 herziene Nederlandse vertaling

Tjadine Steeman en Uitgeverij Orlando bv, Amsterdam

Omslagontwerp Villa Grafica

© Foto auteur Jim Allen

Zetwerk Pre Press Media Groep

ISBN 978 90 832938 2 0

NUR 302

www.uitgeverijorlando.nl

I EEN LAGE KUNST

Nu ik dood ben weet ik alles. Dat wenste ik tenminste, maar zoals de meeste van mijn wensen is ook deze niet uitgekomen. Het enige wat ik te weten ben gekomen zijn een paar nieuwe feitjes. Overbodig te zeggen dat dit een veel te hoge prijs was om te betalen voor de bevrediging van mijn nieuwsgierigheid.

Sinds mijn dood – sinds ik in deze toestand van beenderloosheid, lippenloosheid, borstenloosheid verkeer – weet ik een aantal dingen die ik liever niet had geweten, zoals soms gebeurt als je gesprekken af luistert of andermans brieven opent. Dacht je dat het fijn is om gedachten te kunnen lezen? Ik dacht het niet.

Hier komt iedereen binnen met een zak, zo'n leren zak waarin ook de Winden worden bewaard, alleen zitten deze zakken vol woorden – woorden die je hebt gesproken, woorden die je hebt gehoord, woorden die over jou zijn gezegd. Sommige zakken zijn heel klein, andere groot; die van mij is van gemiddelde omvang, al hebben de meeste woorden erin betrekking op mijn voortreffelijke echtgenoot. Over hoe hij me, volgens sommigen, voor de gek heeft gehouden. Daar was hij een meester in: voor de gek houden. Hij kwam overal

mee weg, dat was nog iets waar hij een meester in was: weggkomen.

Hij maakte altijd zo'n geloofwaardige indruk. De meesten denken dat zijn lezing van de gebeurtenissen de enige juiste was, en dan kijken we niet op een paar moorden, een paar beeldschone verleidsters, een paar eenogige gedrochten. Ook ik geloofde hem meestal. Ik wist dat hij een listige leugenaar was, maar ik dacht dat hij zijn listen en leugens niet tegen mij zou gebruiken. Was ik soms niet trouw geweest? Had ik niet jarenlang op hem gewacht, ondanks de verleiding – de onweersaanbare drang bijna – om te zwichten? En wat is er van mij geworden toen de officiële lezing van het verhaal eenmaal vaststond? Een stichtelijke legende. Een stok om andere vrouwen mee te slaan: waarom konden zij niet net zo voorkomend, net zo betrouwbaar, net zo lijdzaam zijn als ik was geweest? Dat namen ze als rode draad, de koorzangeressen, de vertelsters. *Doe niet net als ik*, wil ik in uw oren brullen – ja, in uw oren! Maar mijn gebrul klinkt als de zachte roep van een uil.

Natuurlijk had ik zo mijn vermoedens, over zijn gedraai, zijn gewiekstheid, zijn listigheid, zijn – hoe zal ik het zeggen? – gewetenloosheid, maar ik deed net of ik dat allemaal niet zag. Ik hield mijn mond dicht, en als ik hem opendeed, zong ik de lof van hem. Ik sprak niet tegen, ik stelde geen lastige vragen, ik spitte niet diep. Toen hoopte ik nog op een goede afloop, en voor een goede afloop kun je maar het beste de juiste deuren dichthouden en gaan slapen als de hel losbreekt.

Nadat de belangrijkste gebeurtenissen achter de rug

waren en de gemoederen wat waren bedwaard, ontdekte ik hoeveel mensen me achter mijn rug uitlachten – er werden smalende opmerkingen gemaakt, ik werd het mikpunt van spot, van beschaafde grapjes en schuine moppen; ik werd ingekort tot een verhaal, tot verschillende verhalen, liever gezegd, al waren het niet het soort verhalen dat ik graag over mezelf hoor. Wat moet je als vrouw wanneer er lasterpraatjes over je worden rondgestrooid? Als je jezelf verdedigt, denkt men dat je schuldig bent. Dus wachtte ik rustig mijn tijd af.

Nu de rest buiten adem is, is het mijn beurt om wat verhaaltjes op te hangen. Dat ben ik aan mezelf verplicht. Ik heb me er echt toe moeten zetten: verhalen vertellen is een lage kunst. Meer iets voor oude vrouwen, strompelende bedelaars, blinde zangers, dienstmeiden, kinderen – lui die alle tijd van de wereld hebben. Vroeger werd ik uitgelachen als ik probeerde de dichteres uit te hangen – niets zo bespottelijk als een aristocrate die kunstzinnig uit de hoek probeert te komen – maar wie maalt er nog om de algemene opinie? De opinie van de mensen hier beneden: de opinie van schimmen, van echo's. Dus nu is het tijd dat ik een boekje opendoe.

Het vervelende is dat ik geen mond heb om mee te praten. Ik kan me niet verstaanbaar maken, althans niet in uw wereld, de wereld van lichamen, van tongen en vingers; en doorgaans zijn er aan uw kant van de rivier geen mensen die me verstaan. Wie af en toe iets hoort lispelen of kraken, denkt dat het de wind is die door het droge riet speelt, of vleermuizen in de schemering, of akelige dromen.

Maar ik ben altijd vastberaden van aard geweest. Geduldig, noemden ze me. Ik hou niet van onafgemaakte zaken.